

**ДЕРЖАВНИЙ ВИЩИЙ НАВЧАЛЬНИЙ ЗАКЛАД
«УЖГОРОДСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ»
ФАКУЛЬТЕТ СУСПІЛЬНИХ НАУК
Кафедра соціології та соціальної роботи**

ЗАТВЕРДЖУЮ

Декан факультету суспільних наук

Остапець Ю.О.

» липень 2021 року

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

ОСНОВИ ПСИХОЛОГІЧНИХ ЗНАНЬ В СОЦІОЛОГІЇ

Рівень вищої освіти	перший (бакалаврський)
Галузь знань	05 Соціальні та поведінкові науки
Спеціальність	054 Соціологія
Освітня програма	Соціологія
Статус дисципліни	обов'язкова
Мова навчання	українська

Ужгород – 2021

Робоча програма навчальної дисципліни **«Основи психологічних знань в соціології»** для здобувачів вищої освіти галузі знань **05 Соціальні та поведінкові науки** спеціальності **054 Соціологія** освітньої програми **«Соціологія»**.

Розробник: Орос Олександра Богданівна, доцент, кандидат соціологічних наук, доцент кафедри соціології та соціальної роботи.

Робочу програму розглянуто та затверджено на засіданні кафедри **соціології та соціальної роботи**

протокол № 12 від «01» липня 2021 р.

Завідувач кафедри Шандор Ф.Ф.

Схвалено науково-методичною комісією **факультету суспільних наук**

протокол № 8 від «01» липня 2021 р.

Голова науково-методичної комісії Попадич О.О.

1. ОПИС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Найменування показників	Розподіл годин за навчальним планом	
	Денна форма	Заочна форма
Кількість кредитів ЄКТС – 5,5	Рік підготовки:	
Загальна кількість годин – 165	1	1
Кількість модулів – 2	Семестр:	
Тижневих годин для денної форми навчання: аудиторних – 4 самостійної роботи студента – 5.5	1	2
	Лекції:	
	40	12
	Практичні (семінарські):	
Вид підсумкового контролю: іспит	Лабораторні:	
	34	10
Форма підсумкового контролю: усна	Самостійна робота:	
	91	143

2. МЕТА ТА ЗАВДАННЯ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Мета навчальної дисципліни «**Основи психологічних знань в соціології**» – ознайомити із загальними закономірностями і механізмами психічної діяльності. Головними завданнями дисципліни є формування знань про психологічні закономірності і механізми виникнення, функціонування і розвитку психіки; ознайомлення з основними термінами і поняттями психології на рівні відтворення; тлумачення та використання їх у повсякденному та професійному житті; розвиток умінь і навичок правильно і науково обґрунтовано пояснювати психологічні факти, будь-які прояви особистості людини; формування вмінь і навичок використання психологічних знань про людину для аналізу конкретних життєвих ситуацій.

Відповідно до освітньої програми, вивчення дисципліни сприяє формуванню у здобувачів вищої освіти таких компетентностей:

Загальні компетентності (ЗК):

ЗК01. Здатність застосовувати знання в практичних ситуаціях.

ЗК03. Здатність працювати в команді (ЗК03).

ЗК04. Здатність бути критичним і самокритичним (ЗК04).

ЗК05. Здатність спілкуватися з представниками інших професійних груп різного рівня (з експертами з ін. галузей знань/видів економічної діяльності).

ЗК06. Здатність діяти соціально відповідально та свідомо.

ЗК07. Навички міжособистісної взаємодії.

ЗК08. Здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями.

ЗК10. Здатність генерувати нові ідеї (креативність).

ЗК12. Здатність зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності і досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної області, її місця у загальній системі знань про природу і суспільство та у розвитку суспільства, техніки і технологій, використовувати різні види та форми рухової активності для активного відпочинку та ведення здорового способу життя.

Фахові компетентності (СК):

СК13. Здатність до вироблення та застосування комунікативних стратегій в рамках міжособистісної взаємодії, управлінської діяльності в умовах невизначеностей.

СК15. Здатність прогнозувати та вирішувати конфліктні ситуації на різних рівнях суспільних відносин.

3. ПЕРЕДУМОВИ ДЛЯ ВИВЧЕННЯ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Навчальна дисципліна вивчається на 1 курсі і, відповідно до структурно-логічної схеми освітньої програми, опанування дисципліни не потребує попереднього вивчення освітніх компонентів освітньої програми.

4. ОЧІКУВАНІ РЕЗУЛЬТАТИ НАВЧАННЯ

Відповідно до освітньої програми «Соціологія», вивчення навчальної дисципліни повинно забезпечити досягнення здобувачами вищої освіти таких програмних результатів навчання (ПРН):

Програмні результати навчання	Шифр ПРН
Обґрунтовувати власну позицію, робити та аргументувати самостійні висновки за результатами досліджень і аналізу професійної літератури.	РН08
Відслідковувати загальні і локальні зміни у масовій свідомості, проводити спостереження за психологічним станом, рівня благополуччя окремих груп та верств населення.	РН18

Очікувані результати навчання, які повинні бути досягнуті здобувачами освіти після опанування навчальної дисципліни «**Основи психологічних знань в соціології**»:

Очікувані результати навчання з дисципліни	Шифр ПРН
– вміти обґрунтовувати власну позицію, робити та аргументувати самостійні висновки за результатами досліджень і аналізу професійної літератури із загальної психології.	РН08
– вміти відслідковувати загальні і локальні зміни у масовій свідомості, проводити спостереження за психологічним станом, рівня благополуччя окремих груп та верств населення.	РН18

5. ЗАСОБИ ДІАГНОСТИКИ ТА КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ РЕЗУЛЬТАТІВ НАВЧАННЯ

Засоби оцінювання та методи демонстрування результатів навчання

Засобами оцінювання та методами демонстрування результатів навчання з навчальної дисципліни є: іспит; презентація результатів виконаної індивідуальної /групової роботи студента.

Форми контролю та критерії оцінювання результатів навчання

Форма поточного контролю: доповідь на лабораторних заняттях, презентація, реферат, есе.

Форма модульного контролю: контрольна робота

Форма підсумкового семестрового контролю: іспит

Розподіл балів, які отримують здобувачі вищої освіти (модуль 1)

Поточне оцінювання та самостійна робота			Модульна контрольна робота	Сума
T1	T2	T3	50	100
30	10	10		

Розподіл балів, які отримують здобувачі вищої освіти (модуль 2)

Поточне оцінювання та самостійна робота						Модульна контрольна робота	Сума
T4	T5	T6	T7	T8		50	100
5	5	5	5	5			
T9	T10	T11	T12	T13	T14		
5	5	5	3	3	4		

Оцінювання окремих видів навчальної роботи з дисципліни

Вид діяльності здобувача вищої освіти	Модуль 1		Модуль 2	
	Кількість	Максимальна кількість балів (сумарна)	Кількість	Максимальна кількість балів (сумарна)
Лабораторні заняття, доповідь з презентацією			17	50
Реферат	3	30		
Есе	1	20		
Модульна контрольна робота	1	50	1	50
Разом		100		100

Критерії оцінювання модульної контрольної роботи

Модульна контрольна робота складається з тестових завдань та запитання описово-аналітичного характеру.

Тестові завдання покликані оцінити знання з тематичної проблематики модулю, яка надавалася на лекціях і обговорювалася на лабораторних заняттях. Залежно від орієнтування у тематичному матеріалі по тестах, дане завдання модульної контрольної роботи максимально може бути оцінене у 30 балів.

Запитання має на меті оцінити обізнаність здобувача з програмовим матеріалом. Залежно від послідовності викладу і орієнтуванні у матеріалі теоретичних питань, ця частина завдань модульної контрольної роботи максимально може бути оцінена у 20 балів.

Критерії оцінювання підсумкового семестрового контролю

Відповідно до «Положення про порядок та методику проведення семестрових (курсових) екзаменів і заліків в Ужгородському національному університеті» (затверджено Наказом Ректора ДВНЗ «УжНУ» № 698/01-17 від 08.05.2015 р.), знання студентів оцінюється як з теоретичної, так і з практичної підготовки за такими критеріями:

оцінку «відмінно» (90-100 балів, А) – заслуговує студент, який:

- всебічно і глибоко володіє навчально-програмовим матеріалом;
- вміє самостійно виконувати завдання, передбачені програмою, використовує набуті знання і вміння у нестандартних ситуаціях;
- засвоїв основну і ознайомлений з додатковою літературою, яка рекомендована програмою;
- засвоїв взаємозв'язок основних понять дисципліни та усвідомлює їх значення для професії, яку він набуває;
- вільно висловлює власні думки, самостійно оцінює різноманітні життєві явища і факти, виявляючи особистісну позицію;
- самостійно визначає окремі цілі власної навчальної діяльності, виявив творчі здібності і використовує їх при вивченні навчально-програмового матеріалу, проявив нахил до наукової роботи.

оцінку «добре» (82-89 балів, В) – заслуговує студент, який:

- повністю опанував і вільно (самостійно) володіє навчально-програмовим матеріалом, в тому числі застосовує його на практиці, має системні знання в достатньому обсязі відповідно до навчально-програмового матеріалу, аргументовано використовує їх у різних ситуаціях;
- має здатність до самостійного пошуку інформації, а також до аналізу, постановки і розв'язування проблем професійного спрямування;
- під час відповіді допустив деякі неточності, які самостійно виправив, добирає переконливі аргументи на підтвердження вивченого матеріалу;

оцінку «добре» (74-81 бал, С) – заслуговує студент, який:

- в цілому навчальну програму засвоїв, але відповідає з певною кількістю помилок;
- вміє порівнювати, узагальнювати, систематизувати інформацію під керівництвом викладача, в цілому самостійно застосовувати на практиці, контролювати власну діяльність;
- опанував навчально-програмовий матеріал, успішно виконав завдання за програмою, засвоїв основну літературу, яка рекомендована програмою;

оцінку «задовільно» (64-73 бали, D) – заслуговує студент, який:

- знає основний навчально-програмовий матеріал в обсязі, необхідному для подальшого навчання і використання його у майбутній професії;
- виконує завдання непогано, але зі значною кількістю помилок;
- ознайомлений з основною літературою, яка рекомендована програмою;
- допускає помилки при виконанні завдань, але під керівництвом викладача знаходить шляхи їх усунення.

оцінку «задовільно» (60-63 бали, E) – заслуговує студент, який:

- володіє основним навчально-програмовим матеріалом в обсязі, необхідному для подальшого навчання і використання його у майбутній професії, а виконання завдань задовольняє мінімальні критерії. Знання мають репродуктивний характер.

оцінка «незадовільно» (35-59 балів, FX) – виставляється студенту, який: виявив суттєві прогалини в знаннях основного програмового матеріалу, допустив принципові помилки у виконанні передбачених програмою завдань.

оцінка «незадовільно» (35 балів, F) – виставляється студенту, який:

- володіє навчальним матеріалом тільки на рівні елементарного розпізнавання і відтворення окремих фактів або не володіє зовсім;
- допускає грубі помилки при виконанні завдань, передбачених програмою;
- не може продовжувати навчання і не готовий до професійної діяльності після закінчення університету без повторного вивчення даної дисципліни.

При виставленні оцінки враховуються результати навчальної роботи студента протягом семестру.

Таблиця відповідності оцінок за різними шкалами

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою	
		для екзамену, курсового проекту (роботи), практики	для заліку
90 – 100	A	відмінно	зараховано
82-89	B	добре	
74-81	C		
64-73	D	задовільно	
60-63	E		
35-59	FX	незадовільно з можливістю повторного складання	не зараховано з можливістю повторного складання
0-34	F	незадовільно з обов’язковим повторним вивченням дисципліни	не зараховано з обов’язковим повторним вивченням дисципліни

6. ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

6.1. Зміст навчальної дисципліни

Модуль 1

Тема 1. Психологія як наука. Психологія як наука про закономірності виникнення і функціонування психіки. Основні напрями психологічної науки. Методологічні принципи психології. Основні методи психології: спостереження і експеримент. Допоміжні методи психології: опитування (анкетування і інтерв'ю), тестування, вивчення продуктів діяльності. Проблема надійності і валідності результатів психологічного дослідження.

Тема 2. Виникнення і розвиток психіки. Форми відображення дійсності: фізична, біологічна, психічна. Взаємозв'язок психіки з нервовою системою. Функціональна асиметрія великих півкуль головного мозку. Рефлекс як основна форма взаємодії організму із середовищем. Умовні і безумовні рефлекси. Свідомість як вищий рівень розвитку психіки: зміст і умови виникнення. Відмінності між психікою тварин і свідомістю людини. Структура свідомості. Свідоме і несвідоме. Форми прояву психіки.

Тема 3. Зміст і структура особистості. Поняття про особистість. Індивід, особистість, індивідуальність, суб'єкт як характеристики людини. Психологічна специфіка особистості: усталеність, цілісність, активність. Структура особистості. Рушійні сили розвитку особистості.

Модуль 2

Тема 4. Психічні процеси: відчуття. Поняття, механізм утворення, фізіологічна основа. Характеристики відчуттів. Закономірності відчуттів.

Тема 5. Психічні процеси: сприймання. Поняття, механізм утворення, фізіологічна основа. Властивості та ілюзії сприймання. Психологія кольору.

Тема 6. Психічні процеси: сприймання. Поняття, механізм утворення, фізіологічна основа. Види пам'яті. Рівні пам'яті. Умови ефективного запам'ятовування. Вікові зміни пам'яті.

Тема 7. Психічні процеси: мислення і мовлення. Поняття мислення. Мислительні операції. Види мислення. Поняття мовлення. Функції мовлення.

Тема 8. Психічні процеси: уява. Поняття і види уяви, фізіологічна основа утворення образів уяви. Прийоми створення образів уяви. Уява і фантазія.

Тема 9. Психічні процеси: увага. Поняття, фізіологічна основа. Види уваги. Властивості уваги. Фактори, що сприяють привертанню уваги. Фактори, що знижують стійність уваги.

Тема 10. Психічні процеси: емоції. Поняття емоцій, фізіологічна основа утворення емоцій. Функції емоцій. Форми прояву емоційних процесів. Типи емоційної спрямованості особистості.

Тема 11. Психічні процеси: воля. Воля як форма психічної активності особистості. Структура вольового акту. Функції волі. Вольові якості особистості

Тема 12. Психічні властивості: темперамент. Вчення про темперамент. Фізіологічна основа темпераменту. Тип вищої нервової діяльності та його роль у формуванні типу темпераменту. Типи темпераменту. Поняття екстраверсії-інтроверсії.

Тема 13. Психічні властивості: характер. Поняття характеру. Структура характеру. Вплив виховання на характер людини. Поняття психопатії. Акцентована особистість. Типи акцентуацій характеру. Типи акцентуацій темпераменту.

Тема 14. Психічні властивості: здібності. Здібності та задатки. Види здібностей. Загальні здібності. Спеціальні здібності. Талант та геніальність.

6.2. Структура навчальної дисципліни

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин					
	Форма навчання: денна					
	У тому числі					
	Усього	лекції	практичні	лабораторні	індивідуальна робота	самостійна робота
Модуль 1						
Тема 1. Психологія як наука	9	1		0		8
Тема 2. Виникнення і розвиток психіки	10	1		0		9
Тема 3. Зміст і структура особистості	10	2		0		8

Модульна контрольна робота	2	2		0		0
Разом за модуль 1	31	6		0		25
Модуль 2						
Тема 4. Психічні процеси: відчуття	12	4		2		6
Тема 5. Психічні процеси: сприймання	12	4		2		6
Тема 6. Психічні процеси: пам'ять	12	4		2		6
Тема 7. Психічні процеси: мислення і мовлення	12	2		4		6
Тема 8. Психічні процеси: уява	12	4		2		6
Тема 9. Психічні процеси: увага	12	4		2		6
Тема 10. Психічні процеси: емоції	12	2		4		6
Тема 11. Психічні процеси: воля	12	2		4		6
Тема 12. Психічні властивості: темперамент	12	2		4		6
Тема 13. Психічні властивості: характер	12	2		4		6
Тема 14. Психічні властивості: здібності	12	2		4		6
Модульна контрольна робота	2	2		0		0
Разом за модуль 2	134	34		34		66
Разом	165	40		34		91

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин					
	Форма навчання: <i>заочна</i>					
	У тому числі					
	Усього	лекції	практичні	лабораторні	індивідуальна робота	самостійна робота
Тема 1. Психологія як наука	9	0		0		9
Тема 2. Виникнення і розвиток психіки	10	0		0		10
Тема 3. Зміст і структура особистості	10	1		0		9
Модульна контрольна робота	2	0		0		2
Тема 4. Психічні процеси: відчуття	12	1		1		10
Тема 5. Психічні процеси: сприймання	12	1		1		10
Тема 6. Психічні процеси: пам'ять	12	1		1		10
Тема 7. Психічні процеси: мислення і мовлення	12	1		1		10
Тема 8. Психічні процеси: уява	12	1		1		10
Тема 9. Психічні процеси: увага	12	1		1		10
Тема 10. Психічні процеси: емоції	12	1		1		10
Тема 11. Психічні процеси: воля	12	1		1		10
Тема 12. Психічні властивості: темперамент	12	1		1		10
Тема 13. Психічні властивості: характер	12	1		1		10
Тема 14. Психічні властивості: здібності	12	1		0		11
Модульна контрольна робота	2	0		0		2
Разом	165	12		10		143

6.3. Теми лабораторних занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин	
		денна	заочна
1.	Психологія як наука	0	0
2.	Виникнення і розвиток психіки	0	0
3.	Зміст і структура особистості	0	0
4.	Психічні процеси: відчуття	2	1
5.	Психічні процеси: сприймання	2	1
6.	Психічні процеси: пам'ять	2	1
7.	Психічні процеси: мислення і мовлення	4	1
8.	Психічні процеси: уява	2	1
9.	Психічні процеси: увага	2	1
10.	Психічні процеси: емоції	4	1
11.	Психічні процеси: воля	4	1
12.	Психічні властивості: темперамент	4	1
13.	Психічні властивості: характер	4	1
14.	Психічні властивості: здібності	4	0
	Разом	34	10

6.4. Самостійна робота

№ з/п	Назва теми	Кількість годин	
		денна	заочна
1.	Психологія як наука	8	9
2.	Виникнення і розвиток психіки	9	10
3.	Зміст і структура особистості	8	9
	Модульна контрольна робота	0	2
4.	Психічні процеси: відчуття	6	10
5.	Психічні процеси: сприймання	6	10
6.	Психічні процеси: пам'ять	6	10
7.	Психічні процеси: мислення і мовлення	6	10
8.	Психічні процеси: уява	6	10
9.	Психічні процеси: увага	6	10
10.	Психічні процеси: емоції	6	10
11.	Психічні процеси: воля	6	10
12.	Психічні властивості: темперамент	6	10
13.	Психічні властивості: характер	6	10
14.	Психічні властивості: здібності	6	11
	Модульна контрольна робота	0	2
	Разом	91	143

7. ІНСТРУМЕНТИ, ОБЛАДНАННЯ, ПРОГРАМНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ, ВИКОРИСТАННЯ ЯКИХ ПЕРЕДБАЧАЄ НАВЧАЛЬНА ДИСЦИПЛІНА

В умовах використання формату онлайн-навчання (дистанційного навчання) із застосуванням мережі Google Meet названі засоби, методи та

форми визначаються за домовленістю зі здобувачами і в залежності від зручного виду взаємодії, застосовуються з допомогою існуючих функцій групових чатів та відеоконференцій.

Для ефективного засвоєння тематики є можливість демонстрації необхідних матеріалів на робочому столі комп'ютерного технічного засобу під час занять і семінарів. Зокрема, у разі потреби, під час онлайн-заняття можна надати доступ до свого екрану, щоб показати презентації або іншу тематичну інформацію на робочому столі.

Планування лекційних, практичних (семінарських) та лабораторних занять, модульних контрольних робіт, звітування за індивідуальну та іншу передбачену програмою роботу зі студентами, а також підсумкова перевірка знань у формі іспиту (заліку) здійснюється заздалегідь за допомогою прив'язки до Google-календаря. Синхронізація запланованих заходів виконується автоматично на всіх зручних для їх проведення пристроях.

8. РЕКОМЕНДОВАНІ ДЖЕРЕЛА ІНФОРМАЦІЇ

Основна література

1. Бригадир М.Б., Бугерко Я.М., Ревасевич І.С. Загальна психологія. Збірник кейсів: навч.-метод. посіб. Тернопіль: Економічна думка ТНЕУ, 2017. 35 с.
2. Варій М.Й. Загальна психологія: підручник: у 2 т. Вид. 5-те, виправл. і допов. Львів: Априорі, 2016. Т.1. 382 с.
3. Варій М.Й. Загальна психологія: підручник: у 2 т. Вид. 5-те, виправл. і допов. Львів: Априорі, 2016. Т.2. 358 с.
4. Гвоздецька Б., Рюль В., Варга Н. Соціологія: методичні матеріали до самостійної роботи: навчально-методичний посібник для напряму підготовки «054 Соціологія». Ужгород: УжНУ, 2021. 110 с.
5. Дуткевич Т.В. Загальна психологія. Київ: ЦУЛ, 2019. 388 с.
6. Ільїна Н.М., Мисник С.О. Загальна психологія: теорія та практикум. Київ: Університетська книга, 2017. 352 с.
7. Максименко С.Д. Загальна психологія. Вінниця: Нова книга, 2004. 701 с.
8. Москалець В.П. Загальна психологія: підручник. Київ: Ліра-К, 2020. 564 с.
9. Орос О.Б., Афанасьєв Д.М. Методичні рекомендації до проведення практичних занять та організації самостійної роботи студентів спеціальності 054 «Соціологія». Ужгород: ДВНЗ «УжНУ», 2021. 22 с.
10. Савчин М.В. Загальна психологія: підручник. Вид. 3-тє, стереотип. Київ, ВЦ «Академія», 2020. 344 с.

Допоміжна література

1. Гроф С. Психологія майбутнього. Пер. з анг. Я.Винницької, О.Редчиць. Львів: Афіша, 2015. 328 с.
2. Максименко С.Д. Розвиток психіки в онтогенезі: У 2 т. К.: Форум, 2002. Т.1. 319 с.; Т.2. 335 с.
3. Психологічний тлумачний словник найсучасніших термінів. Харків: Прапор, 2009. 672 с.
4. Фурман А.В., Гуменюк О.Є. Психологія Я-концепції: Навчальний посібник. Львів: Новий Світ-2000, 2006. 360 с.